

Könyvtárak versenyhelyzetben: a műveltség fogalma változik

A könyvtáros foglalkozást számos új névvel ruházzák fel. Ez érthető, hiszen teljesen megváltozott a könyves világ. Átalakult a szöveges műtermék technikai és szellemi környezete. Újabban az információgazdász könyvtárosokat a kultúra matematikusainak is tekintik. Valóban nem mások, mint a tudás mérnökei a digitális tartalmakat feldolgozó szakemberek? Sokféle módon, különböző utakon keresik a kutatók, információ-ideológusok a pontos, de legalább megközelítő jellegű definíciókat a szak- és közműveltség új szerveződéseinek jelenségeire. A számítógép és az okostelefon, amit magával visz az olvasó a könyvtárba, esetleg nagyobb ismeretanyagot tárol, mint a felkeresett intézmény teljes anyaga. Technikák találkoznak a polcokkal borított falak között, és mi más? Kultúrák, műveltségek, múló trendek? A könyv a közlés médiuma, digitális származékai a megosztás felé tartanak. Ki tud eligazodni ebben a színes, ezerfajta médiummal naponta újjáéledő civilizációs arzenálban? Igaz az, hogy kapkodó identitású kultúráközönség lepi el az irodalom nagyintézményeit, így a könyvtárakat is? Váratlan spontaneitás, sokrétű frissesség költözik a tárlók közé. Internet kapcsolat láncolatára feszül az állomány? Kérdések és keresett válaszok: a háttérben felsejlik, hogy a kultúra, mint egységes műveltségi keret, mint közösen elfogadott szemléletmód már nem ad olyan egyértelműen biztos orientációs pontokat, mint hajdanán. A lineáris szövegfolyamat, és a rá felépített ismeret dramaturgia helyébe a hipertext lép. Elágazások, technikai villanások, médiaspirálok ontják a tartalom aspirációkat.

Nem biztos recepteket, de segítséget nyújthatnak az eligazodásban az olyan publikációk, amelyek – gyakorlati és nem metafizikai eszmefuttatásokban – keresik az új jelenségek fogalmi szintű meghatározásának lehetőségeit. Tudományos alapú, nemzetközi kitekintésű magyarázatokat nyújt Sebestyén György professzor emeritus tanulmánya* egy sokat tárgyalt és még többet vitatott témakörrel, az információtudomány mibenlétéről. Miért is fontos

ez a könyvtárosság, a tudáselérés szempontjából? A professzor-tanár így teszi fel a kérdést: „*Mi az információtudomány? Van-e információtudomány? Ha van, akkor egy vagy többféle információtudomány létezik-e? Hogyan definiálható mindez az ezredforduló után?*”

A kérdésfeltevés okszerűségét így indokolja a publikáció: „*Célunk lényege a jelenre fókuszálni, arra, hogy az információtudomány milyen szerepet tölt be abban a szűkebb és tágabb világban, amelyekben élünk. Mi az információtudomány jelentősége abban, hogy egyrészt a társadalom tagjai, másrészt a legkülönbözőbb gazdasági szereplők sikeres válaszokat tudjanak adni a lokális és a globális világ kihívásaira, egy olyan világra, amelyről azt is állítják – állítjuk, hogy alapját az információ és a tudás képezik. Ebből következik tehát, hogy az információtudományt a lokális és a globális világ egyik meghatározó tényezőjeként, sőt pilléreként szükséges bemutatnunk.*”

A tanulmány ezt követően a különböző földrészek egyetemi oktatási gyakorlatát, illetve a digitális világteremtő szuperbrendek (Google, Microsoft) teoretikus munkálkodását mutatja be az információtudományt érintő témakörökben. Idézve több szakíró, a következő megállapítás fogja össze a problémakomplexumot: „*...az információtudománynak két orientációja van: az egyik az információkeresési technikákkal és rendszerekkel foglalkozik, a másik az információs szükségletekkel és információhasználat, szélesebben fogalmazva az emberi információkereső magatartással.*” Ez a fajta elhatárolás és értelmezés feltétlenül segítheti a könyvtárosi funkciók – vagy ahogy gyakran szerencsétlenül fogalmazzák, a „könyvtárosi szerepfelfogások” – tisztázását, szabatos körülírását.

* Sebestyén György: Az információtudomány főbb trendjei az ezredforduló után. = Tudományos és műszaki tájékoztatás, 62. évfolyam (2015) 11–12. szám. Elérhetőség:
http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6121&iss_ue_id=575

Összegzésképp Sebestyén György professzor az alábbiakban adja meg az információtudomány helyzetének hét fő ismervét:

1. A vizsgált időszakban az információtudomány jelentősége folyamatosan növekszik
2. Az információtudomány nem képezi sem az informatika, sem a számítógép-tudomány részterületét.
3. Az információtudomány legfontosabb témája az információkeresés a globalizált világban, és ez a téma szükségszerűen és teljes mértékben összefonódik az interkulturális kommunikáció tudományával.
4. Az elektronikus médiumok, a közösségi oldalak és a nyílt hozzáférés szintén központi témái az információtudománynak, sokkal nagyobb mértékben, mint korábban.
5. Az információtudomány alapvetően interdiszciplináris.
6. Az információtudományban az információval és a tudással szemben az utóbbi években megnövekedett az adat fontossága.
7. Az információtudomány gyakorlati alkalmazása egyértelműen az üzleti-gazdasági információs szolgáltatások fejlesztése, amely összefonódik a kutatás-fejlesztés információs szolgáltatásokkal.

Itt most nem térhetünk ki részletesen ezekre a fő megállapításokra. Mindenképp fontos viszont az, hogy előítéletek nélkül, a mai valós helyzet rögzítésére törekszik a szerző, szakmai alapossággal, de kutatói nyitottsággal fordulva a vizsgált témakörhöz. A 2-3-4-es pontok a tudásmegőrző- és szolgáltató organizmusok, benne a könyvtárak, új információgazdálkodási architektúrája felé nyitnak utat.

Az információmenedzsment és a tudásmegosztás új módszereinek megismertetése és meghonosítása az egyetemi képzésben kulcsfontosságú.

Ezzel foglalkozik – Sebestyén György elméleti megközelítésének előrebocsátásával, a Tudományos és Műszaki Tájékoztató szaklap 11–12. számában közölt két további publikáció:

Kiszl Péter: Újratervezés a könyvtárosképzésben. = Tudományos és műszaki tájékoztató, 62. évfolyam (2015) 11–12. szám. Elérhetőség:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6126&issue_id=575

Fodor János: Kollaboratív tartalomfejlesztési projektek az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetében. = Tudományos és műszaki

tájékoztató, 62. évfolyam (2015) 11–12. szám. Elérhetőség:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6125&issue_id=575

/Forrás: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6126&issue_id=575/

(F. Iné)

E-dokumentumok használata – felhasználói felmérésünk eredményei

Felhasználóink körében igényfelmérést végeztünk, melynek kérdőívében többek között arra kerestük a választ, hogy olvasóink hogyan viszonyulnak a napjainkban egyre nagyobb teret hódító elektronikus dokumentumokhoz: mennyire kedvelik ezt az új formát, választá-

sukat a nyomtatott és az elektronikus forma között mennyire befolyásolja az adott mű műfaja, terjedelme, szerkezete. Az is érdekelt bennünket, hogy az e-dokumentumok olvasására alkalmas eszközök mennyire elterjedtek olvasóink körében, a többféle technológia, modell és megoldás közül melyeket használják, milyen gyakorlati tapasztalataik vannak. Az elektronikus kérdőív három hétig volt elérhető magyar és angol nyelven, és több, mint 1200 könyvtárhasználó töltötte ki. A kérdőív kiértékelését az alábbi prezentáció segítségével mutatjuk be.

/Forrás: <http://ww2.bibl.u-szeged.hu/index.php/nyitolap/54-magyar-nyelvu-tartalom/e-forrasok/1478-e-dokumentumok-hasznalata-felhasznaloi-felmeresunk-eredmenyei/>

(F. Iné)

A lánghelme működése – Leonardo da Vinci zseniális szerkezetei Londonban

Repülő szerkezetek, ejtőernyők, bűváruháék és egy óriási számszerj – a londoni Természettudo-

mányi Múzeum legújabb kiállítása Leonardo da Vinci mérnöki zsenialitása előtt tiszteleg. A tárlaton olyan modellek láthatóak, amelyek az itáliai lángész mechanikai tervei alapján készültek.

A kiállítás Leonardót, a rendkívül termékeny és leleményes gondolkodót mutatja be, legyen szó bármilyen szerkezetről, mind-mind elképesztő fantáziáról tanúskodik. Míg Leonardo da Vinci művészeti alkotásait többnyire ismerjük, mechanikai szerkezeteket ábrázoló, mérnöki rajzait kevésbé.

Da Vinci húszévesen a firenzei dóm építkezésén kezdett különféle emelő szerkezeteket és gépeket tervezni.

A kiállításon megérthetjük, miként inspirálta a természet jelenségeinek megfigyelése, például a repülés.

Azt mondta, a természet alkotja a legtökéletesebb dolgokat, épp olyat és annyit, amennyi kell. Ez nem azt jelenti, hogy ha repülő szerkezetet akarsz csinálni, akkor tollakra és szárnyakra van szükséged, az a feladat, hogy emberek számára tervezz – magyarázta *Martin Kemp* művészettörténész, az *Oxfordi Egyetem* emeritus professzora.

Da Vinci hadi gépeket is tervezett, ágyúkat, különféle kőhajítókat, és egy gigantikus számszeríjat is, amelynek az volt a feladata, hogy hatalmas golyóbist röptessen az ellenség felé.

Régebben azt mondták, mindent Leonardo talált fel, a helikoptert, a hűtőszekrényt is. Ma már tudjuk, hogy mások is építettek efféle furcsa szerkezeteket akkoriban, és ha egy ilyen kontextusban helyezzük el, akkor még inkább kitűnik rendkívüli tehetsége, hiszen ha csak legendaként gondolunk rá, akkor kevésbé hihető a történet – mondta Kemp professzor.

A *Leonardo da Vinci: The Mechanics of Genius* című tárlat szeptember 4-ig látható a londoni Természettudományi Múzeumban.

/Forrás: <http://hu.euronews.com/2016/02/11/a-lang-elme-mukodese-leonardo-da-vinci-zsenialis-szerkezetei-londonban/>

(F. Iné)

Rácz András

A tudomány kezdete

Fantasztikus könyvet, illetve egy fantasztikus kötet digitalizálását mutatta be a Columbia Egyetem könyvtára. A szinte egyedül álló kiadvány egyébként csaknem négyszáz esztendő, és bár a látogat arra vall, a szó szoros értelmében mégsem orvosi szakkönyv, inkább, afféle szórakoztató, ismeretterjesztő kötet.

Röntgen helyett

A most digitalizált könyv Ulmban jelent meg 1661-ben, német nyelven, de *Johann Remmelin* (1583–1632) könyvének nem ez az első kiadása. Az eredeti művet 1613-ban, latin nyelven adta közre a szerző, vagy inkább alkotó, aki arra törekedett, hogy az emberi szervezet különböző rétegeit szemléletesen mutathassa meg olvasóinak.

Az egyes rajzokat olykor több rétegben is takaró, és ugyancsak kidolgozott kihajtható papír fülecskék részletes bepillantást kínálnak a férfi és női test titkaiba. De bármennyire is részletesek az ábrák, Remmelin munkáját inkább népszerű tudományos bestsellernek tekintik, mint orvosi szakkönyvnek. A kutatók szerint az alkotó elsősorban a kíváncsi laikusok számára készítette a csodálatos kötetet, mintsem az orvostanhallgatók vagy orvosok okulására.

De, hogy könyvével rendkívüli sikert aratott, azt mi sem bizonyítja jobban, mint a tény, hogy a könyvet újra és újra kiadták a 17. és a 18. században, és lefordították holland, francia és német nyelvre egyaránt.

„Akkoriban a test ilyen részletes ábrázolása ritkaságnak számított, és persze a röntgent sem ismerték” – fogalmazott Steve Novak a Columbia Egyetem különleges gyűjteményének vezetője.

Lapról lapra

A kötet persze nem pusztán ezért érdekes, de azért is, mert a digitalizálás során gyakorlatilag minden lapról annyi másolatot kellett készíteni, ahány felnyitható ablakot tartalmaz az adott felület.

A munka kezdetén azonban komoly restauráláson is átesett a különleges könyv, mert nem pusztán kötése lazult meg, nem pusztán lapjai váltak szárazzá és törékennyé, de az évszázadok során valamikor valaki leöntötte a könyvet egy sötét folyadékkal, aminek hatására pár oldal összeragadt, máshol szinte teljesen olvashatatlaná vált a szöveg.

A hosszadalmas restaurálást követően laponként, illetve ablakonként fotózták végig az izgalmas kötetet. Érdeemes megemlíteni, hogy a könyvben százhusz fülecske felnyitásával tárulnak fel az emberi test titkai. Ezeket természetesen nyitott és csukott állapotban is digitalizálták. A fotózást követően az ezernyi képkockából szerkesztették újjá a könyvet.

Ablak a történelemre

A megdöbbentő, négyszáz esztendőes könyv most a nyilvánosság számára is hozzáférhető az interneten. Alexis Hagadorn a könyvtár védelmi programjának vezetője szerint nagyon izgalmas lett az eredmény. „A restaurálás és a nagyfelbontású képalkotás eredményének köszönhetően most sokkal többen csodálhatják meg az online térben a könyvet, mint ahányan eddig a kezükbe vehették.

Úgy vélem, az új technológiának köszönhetően sok több féltett műtárgy kerülhet a nagyközönség szeme elé, mint korábban.”

Steve Novak egyetértően egészítette ki a projekt vezetőjének gondolatait, rámutatva arra, hogy a könyv nem csupán azért értékes, mert önmagában fontos műkincs, de egyúttal ablakot is nyit a történelemre. „A kötet csodálatos példája a tudományos ismeretterjesztésnek, s különösen azért figyelemre méltó, mert azokból a korokból származik, amikor a tudomány valójában csak elkezdődött.”

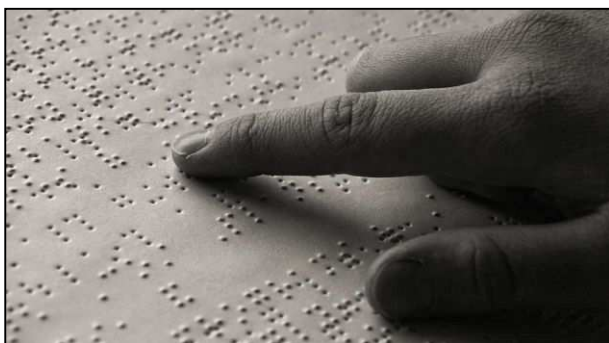
/Forrás: <http://konyvkultura.kello.hu/konyvkultura/2016/02/a-tudomany-kezdetel/>

(F. Iné)

Horváth Balázs

Elkészülhet a vakoknak szánt e-bookolvasó

Sokak életét könnyítené meg a Braille-írást használó készülék

A *Michigani Egyetem* kutatócsoportja egy olyan, Braille-írást használó, az E-ink kijelzős e-book-olvasókhöz hasonló eszközön dolgozik, ami forradalmi változást hozhatna a vakok életében. Léteznek ugyan most is a boldogulásukat, információ szerzésüket megkönnyítő technológiák, de ezek vagy nehézkesek, vagy rendkívül drágák, esetleg mindkettő egyszerre.

Braille levegővel, folyadékkal

Az új elképzelés nem elektronikai megoldásokra alapulna, mivel az így létrehozott eszközök túlságosan bonyolultak és az átlagember számára megfizethetetlenek. A kutatók ehelyett a jól ismert e-book olvasókat vették alapul azzal a változtatással, hogy a Braille-ábécé betűit egy pneumatikus rendszer emelné ki az olvasó eszköz „kijelzőjének” felületéből.

Ilyen is lehetne a Braille-írással működő e-book olvasó (a kép csak illusztráció)

A betűket levegő, vagy valamilyen folyadék mozgatná, és egyszerre egy teljes oldal jelenhet meg. Ez azért lényeges körülmény, mert a jelenleg létező, elektronikus Braille gépek egyszerre csak egy sort tudnak megjeleníteni, így a felhasználók nem tudnak egyszerre egy oldalnyi szöveget elolvasni, mint a hagyományos könyvek esetében.

A *Michigani Egyetem* szakemberei ezen kívül arra is felhívják a figyelmet, hogy az ő technológiájuk nemcsak szöveg, hanem grafikonok, táblázatok, sőt, akár egyszerűbb grafikai elemek megjelenítésére is képes. Ez hatalmas lépést jelentene a vakok mostani lehetőségéhez képest, hiszen így szinte bármilyen jellegű tartalmat elő lehetne állítani számukra. Arról nem is beszélve, hogy egy Braille alapú e-köny olvasóval a kötetek, magazinok tárolása is sokkal egyszerűbb lenne.

A mobilitást kell megoldani

Ahogy minden ambiciózus projekt esetében, itt is egy sor kihívást kell a fejlesztőknek legyőzniük. Ezek közül az okozza a legnagyobb gondot, hogy több ezer, levegővel, vagy folyadékkal működtetett pumpát kellene elhelyezni és működtetni egy lehetőleg hordozható eszközben.

A csapat azt állítja, hogy nincsenek messze a megoldástól: a 2013-ban indult kutatás ez év szeptemberében ér véget remélhetőleg egy olyan eszközzel, ami valóban képes lesz a Braille alapú szövegeket e-book formátumba önteni.

/Forrás: <http://bitport.hu/elkeszulhet-a-vakoknak-szant-e-book-olvaso/>

(F. Iné)

Megújult a Petőfi Irodalmi Múzeum arculata

Friss honlap és kiállítások kísérik a megújulást

Új arculattal, honlappal és kiállításokkal jelentkezik a *Petőfi Irodalmi Múzeum* (PIM) – az intézmény megújulásáról *E. Csorba Csilla*, az intézmény főigazgatója beszélt.

A PIM tizenöt éve működött ugyanazon arculattal, a „megfiatalodáshoz” és a technikai újítások kivitelezéséhez volt szükség a logó, illetve a honlap megújítására. Az előbbit *Illés Hajnalka*, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem tervező-grafikusa készí-

tette, az új logót a PIM mellett a Digitális Irodalmi Akadémia is használni fogja – fejtette ki a főigazgató.

Számos új kiállítást mutat be 2016-ban a PIM. A még decemberben nyílt Ez bejött – Új szerzemények A-tól Z-ig című időszaki tárlat például a muzeológia gyakorlatába enged betekintést a látogatóknak, akik a PIM dolgozóinak tolmácsolásában megismerhetik az intézmény egy-egy tárgyának és megszerzésének történetét.

A március elsején nyíló a *Sárkányok mindig lesznek* című kiállítás a sárkányoknak a mitológiában, a Bibliában, a mesékben és egyéb irodalmi művekben betöltött szerepét tárja fel a közönség előtt, a tárlat egyaránt szól óvodásoknak és felnőtteknek is.

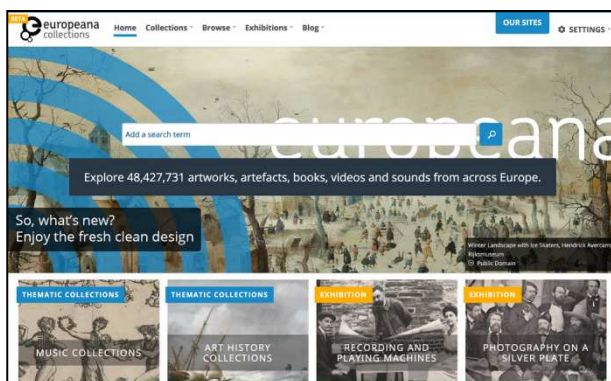
A Frankfurt an der Oderben lévő Kleist Museum közreműködésével irodalmi-színháztörténeti kiállítás nyílik májusban *Heinrich von Kleist* életéről és munkájának magyarországi fogadtatásáról.

E. Csorba Csilla főigazgató elmondta, az elmúlt évben csaknem négyszáz programot bonyolítottak le a PIM-ben, többek közt a Petőfi-estet is, melyet március 15-én megismételnek. A Bob és Bobék Orchestra közreműködésével Petőfi Sándor verseit formálják slam poetryvé, irodalmi, színházi és zenei élménnyé.

/Forrás: http://magyarhirlap.hu/cikk/46281/Megujult_a_Petofi_Irodalmi_Muzeum_arculata/

(F. Iné)

Megújult az Europeana portál

Europeana Collections (Europeana gyűjtemények) néven megújult, és új lehetőségeket kínál az Europeana portál.

A honlapon egy prezentáció segítségével ismerhetik meg a megújult Europeana Collections működését.

A kulturális tartalmakat szolgáltató portálon az alábbi fejlesztéseket végezték:

- javult a keresés és a szűrők minősége, így például innovatív színkeresésre is mód nyílik (ezen a linken a sötét palakéket próbálhatjuk ki), illetve minőségi keresést végezhetünk (például megkereshetjük Párizs legjobb térképeit a következő linken),
- az előnézet képei jobb minőségűek és nagyobbak, a zoom funkció pedig nagyfelbontású képek és dokumentumok megjelenítését teszi lehetővé,
- a videók közvetlenül lejátszhatók, itt látható egy némafilm 1912-ből,
- a hangzóanyagok is közvetlenül lejátszhatók, például ez a Maria Callas-ária,
- a szerzői jogra vonatkozó információk világosan mutatják, hogy mit szabad, illetve, hogy mit nem szabad tenni a hozzáférhető tartalommal.

Az Europeana Collections-t oktatók és kutatók segítségével fejlesztik, amely nemzetközi publicitást biztosít az egyes gyűjtemények számára, és ezáltal felhasználói számára átfogó és egyre bővülő képet nyújt az európai kultúráról.

Az OSZK dokumentumai az Europeanaban.

Forrás: <http://www.oszk.hu/hirek/megujul-az-europeana-portal/>

(F. Iné)

Új arcát mutatja a könyvtár

A könyvkölcsönzésen már régen túlmutat a *Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár* szolgáltatási köre. A hozzá tartozó kistéleplési könyvtárakkal karöltve egy új tudásközpontot ajánl az olvasóközönségnek, melybe ugyanúgy beletartozik a KönyvtárMozi, a könyvtárközi kölcsönzés vagy az író-olvasó találkozók. A megújult, kibővült megyei könyvtárhálózatról *Ramháb Mária*val, a Katona József Könyvtár igazgatónőjével beszélgettünk.

– Szembetűnően megváltoztak, megszépültek a kistelepülések könyvtárai. Ez egy átfogó fejlesztési programnak köszönhető?

– Igen. A hazai könyvtári rendszer legnagyobb változásait elsősorban a kistelepülések közkönyvtárai tükrözik. A korábban magukra maradt, kis falusi könyvtárak önállóan kevésbé voltak már szolgáltatásképesek, ezért nagyon jelentős az a könyvtárszakmai változás, mely bekapcsolta őket a megyei könyvtári ellátórendszerbe. Ennek köszönhetően pályázati pénzből megújultak, korszerű új terek jöttek létre. Mi, a megyei könyvtár biztosítjuk a teljes körű könyvtári ellátást. Ez jelent új könyveket, különböző programokat, képzéseket, tanfolyamokat a lakosság számára. A legnépszerűbbek az internetes tanfolyamaink, melyhez mi biztosítjuk a szakképzett oktatót és a tanfolyam idejére a mobil gépparkot, hogy minden hallgatónak önálló munkaállomása legyen a tanuláshoz.

– Valamennyi kistelepülést érintette a fejlesztés?

– Ma a törvény csak az 5000 lakos alatti településeknek ad erre lehetőséget, amennyiben az önkormányzat úgy dönt, hogy csatlakozik a megyei könyvtárunk szolgáltatásaihoz.

– Mióta tart ez a fejlesztési hullám?

– Ez a rendszer Bács-Kiskun megyében már 2005-ben elkezdődött, de az utóbbi öt évben gyorsult fel. A megyében immár 86 kistelepülés közvetlenül veszi igénybe szolgáltatásainkat. 2013 óta minden megyei könyvtárnak kötelező ellátni ezt a szolgáltatást, ennek köszönhetően országosan a megyei ellátó rendszerekhez ma 2520 kistelepülés tartozik. Az országos *Könyvtárellátási Szolgáltatás Rendszer* koncepciójának kidolgozásában, szabályozásában, gyakorlati megvalósításában kezdettől fogva részt veszek, a minisztérium által működtetett KSZR munkacsoportot egy évtizede vezetem.

– Milyen koncepció alapján alakították át a falusi könyvtárakat?

– A megyei könyvtári hálózatokhoz való csatlakozás nem elegendő, a könyvtár teljes körű megújítására van szükség mindenhol ahhoz, hogy egy új szemléletű, korszerű könyvtár alakuljon ki. Pályázati pénzekből valósulhattak meg a korszerűsítések, ezek mértéke eltérő volt. Ahol csak lehetett, a teret is növeltük, megváltoztattuk a belső elrendezéseket. Az egy légteres könyvtárak közösségi

terekké váltak, mely azért is nagyon fontos, mert nagyon sok kis faluban ez az egyetlen közösségi hely. Módszereiben ez azt jelenti, hogy a falak mentén helyeztük el a könyvespolcokat. Így a közepső tér mobil, ha szükséges, azonnal át lehet alakítani arra a funkcióra, ami éppen az adott programhoz szükséges. Az átalakított könyvtárakat saját fejlesztésű egyedi bútorokkal rendeztük be, szőnyegekkel, függönyökkel tettük otthonossá, és korszerű számítástechnikai eszközökkel láttuk el.

– Milyen eredményt hoztak a megváltozott könyvtárak?

– Valódi érdeklődés kezd kialakulni a településeken, főleg ott, ahol az óvoda és az iskola is együttműködik velünk. A könyvtári programok megszólítják a korosztályokat, akik más minőséget találnak ma már a könyvtári szolgáltatásokban.

– A gyűjtemények összetételét hogyan jellemznék?

– Az adott kistelepüléseken pár ezer kötetes gyönyörű szép gyűjteményeket hoztunk létre. Korábban nagy hiány volt a könyvújdonságokból, mára ez a probléma is megoldódott. Ha valaki mégsem találja meg a keresett könyvet, akkor rövid időn belül ezt a megyei könyvtárunk biztosítja számára. A kistelepülés könyvtárában a számítógépen egyetlen gombnyomással elindítják kérését, és mi még aznap postázzuk a kérő könyvtárnak, de mindez az olvasónak nem kerül pénzébe.

– Mekkora erre az igény?

– A könyvtárközi kölcsönzésben is élen járunk. Külön állami támogatást kapunk azon többlet példányok megvásárlására, amelyeket ebben a könyvtárközi rendszerben kölcsönzünk. Évről évre növekszik az igény, így több mint 12 ezer kérést elégítettünk ki 2015-ben, és várhatóan az idén is hasonló lesz az érdeklődés. Ez is mutatja, ha elkezdi működni egy könyvtár, akkor az olvasási kedv is nőni fog.

– Mi a helyzet az 5000 fő feletti települések könyvtáraival?

– A megyei könyvtár velük is rendszeres szakmai kapcsolatban áll, de ezt a típusú szolgáltatási rendszert számukra nem tudjuk biztosítani, mert az állam csak a kistelepüléseket kedvezményezi. Lenne mit tenni ezen könyvtárakban is, csak sajnos hiányoznak a pályázati források. Így előfordul,

hogy egy kis településen jobb körülmények fogadják az olvasókat, mint nagyobb helyeken. Ennek ellenére vannak jó példák, mint az utóbbi években megújult Kiskunfélegyháza, Jánoshalma, Szabadszállás vagy Tiszaalpár könyvtára.

– Milyen újfajta programokat nyújtanak az olvasóknak?

– A megújított kistelepülési könyvtárhálózatnak a lelke mindig abban van, milyen szolgáltatásokat kínálunk, mivel tudjuk felkelteni az emberek érdeklődését. Ennek középpontjában természetesen az olvasás, a könyvek állnak, a praktikus, gyors információszolgáltatás, sokféle program, közülük például a legújabb, a KönyvtárMozi.

– Mit takar a KönyvtárMozi?

– Kecskemétről indult a kezdeményezés, de ma már országszerte sikerrel működik 150 településen. *Mikulás Ferenc*, az animációs filmek nagy mestere, a *Kecskemétfilm Kft.* ügyvezetője vetette fel a nyáron az ötletet, hogy a régi értékes magyar filmek ne maradjanak a dobozban. Az együttműködő partnerekkel közösen gyorsan megoldást találtunk erre, és októberben elindulhatott a KönyvtárMozi a felújított kistelepülési könyvtárakban.

– Milyen filmeket nézhetnek meg az érdeklődők?

– Hangsúlyozom, ez nem mozi, ez mindig a könyvtárban zajlik, könyvtári szolgáltatásként. A közönség a számítógépes felületen tudja kiválasztani a filmet a KönyvtárMozi portálján. A filmrepertoárt az *MTVA*, a *Magyar Nemzeti Digitális Archívum* és *Filmintézet*, a *Nemzeti Audiovizuális Archívum* ajánlotta fel, valamint a kezdeményező *Kecskemétfilm* animációs- és a *Dunatáj* dokumentumfilmekkel járul még hozzá a kínálathoz. A program kiemelt támogatója az *Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkársága*, a *Nemzeti Kulturális Alap* és a *Magyar Művészeti Akadémia*.

– Milyen volt a fogadtatása?

– Nagyon jó, Bátmonostor, Sükösd, Katymár, Imrehegy könyvtáraiban már rendszeressé vált a filmes program. A célunk az, hogy megteremtjük a helyi kis közösségeknek a közös filmnézés élményét. Emellett szakembereket is hívunk, akikkel beszélgethetnek a filmről. A gyerekprogramok esetében pedig játékos feladatokkal egészítjük ki a közös filmnézést. Van rá igény, még akkor is, ha a tévében, az interneten sokan megtalálják a filme-

ket. Ez személyes, közösségi élményt nyújt. Hamarosan újabb 150 települést kapcsolunk be a rendszerbe.

– Nehéz becsalogatni az embereket a könyvtárba?

– Legfontosabb, hogy az emberek megtapasztalják, érdemes bejönni. Ha már bejöttek, akkor nagyon nagymértékben a helyi könyvtáros felkészültségén, az emberekkel való kapcsolatteremtésén múlik, hogy milyen szolgáltatásokkal tudja megtartani őket. Kiemelném Imrehegyet az ezer fő alatti kistelepülések közül, ahol a könyvtáros személyének is köszönhetően új közösségek éledtek. Megkezdődött egy öntevékeny élet, de a könyvtáros is mindig része a civil szerveződéseknek. Sikerrel zajlanak a tanulási folyamatok is, ebben a könyvtáros maga is élen jár. Többben Imrehegyen, Császártöltésen, Kunadacson, Kunszálláson a könyvtárban tanulták meg a számítógépet használni.

Digitalizálják a Petőfi Népet is

A megyei könyvtár feladatai között kiemelkedő jelentőségű a helyismereti gyűjtemény, amely a helyben élő emberekről, eseményekről szóló helyi alkotások gyűjtése, tartós megőrzése. Ma már egyre inkább ezek digitális változatával szeretnék elérni, hogy minél többen hozzá tudjanak férni a gyűjteményhez. Az egyik legfontosabb, hogy hamarosan a *Petőfi Népe* napilap digitális változata is elkészül. Az újság és a könyvtár között megállapodás született, ami lehetővé teszi, hogy az elmúlt évtizedekre visszamenőleg minden lapszám digitális változatban kikerüljön a Hungaricana és a könyvtár saját portáljára. A munka befejezés előtt áll. Így rövidesen sokak régi álma válik valóra azaz, hogy a *Petőfi Népe* és elődje a *Bács-Kiskun Megyei Népszerűség* teljes szövege interneten is elérhetővé válik, szabadszavas keresés alapján.

– A virtuális világot előnybe részesítő fiataloknak milyen pluszt tudnak még nyújtani?

– Mindig az a legfontosabb, tudunk-e olyat adni, amit elsősorban nálunk kaphatnak meg. Amikor a virtuális kapcsolattartás rendkívül népszerű, minden olyan lehetőséget meg kell ragadni, ami a fiatalokat visszahozza a személyes térbe, és tud ahhoz élményt kapcsolni. Ennek a korosztálynak elengedhetetlenek a megfelelő kihívások, versek, játékok. Ebben van kiemelkedő országos szerepe könyvtárunknak. Több olyan programot, versenyt szervezünk, melyben akár hónapokon át

aktívan részt vesznek a fiatalok. Ezek az olvasás mellett jó alkalmak a tudás megszerzésére, a csapatban való együttműködésre, a felelősségvállalásra, a projektszemlélet elsajátítására. Az élmény megszerzése az egész játék során jelen van, a diákok sok esetben bevonják az osztályukat, iskolájukat is egy-egy feladatba.

– Népszerűek az író–olvasó találkozók?

– Számos kortárs szerzővel állunk kapcsolatban, akik nemcsak Kecskeméten találkoznak a közönséggel, szívesen kimennek a kistelepülésekre is. Felkéréseinknek mindig örömmel tesznek eleget, hiszen nekik is fontos, hogy könyveiket széles körben megismerjék.

– Ön milyen könyveket olvas szívesen?

– Feladatomhoz hozzátartozik, hogy rendszeresen olvassak, ilyenkor alapvetően az információszerzés, a tájékozódás a cél. Minden napom azzal fejeződik be, hogy átolvassam az öt napilapot. Szintén csak este jut arra időm, hogy igazi élményt adó könyveket olvassak. Karácsonykor még mindig a könyvek a legkedvesebb ajándékaim, az is amiket kapok, meg az is, amiket adok. Még az ünnepek alatt igyekszem elolvasni őket, így ilyenkor előfordul, hogy több könyvet is olvasok. *Eszterházy Péter – Szűcs Miklós*: A bűnös című könyve döbbenetes hatással volt rám személyes ismeretségünk okán is. Vannak olyan könyvek, amelyeket nem lehet csak úgy egyszerre elolvasni, amelyekkel sokáig együtt kell élni. Ilyen *Farkas Gábor* építész életmű könyve is, amely nemcsak tartalmában, hanem kivitelezésében is egyedülálló. Régóta összeköt minket a közös munka, hiszen a könyvtári alapítvány kuratóriumának is tagja. Ezért nagy élmény volt, hogy róla és tőle újabb és újabb gondolatokat ismerhettem meg. Gyorsan elolvastam *Janne Teller* dán szerző Minden című novelláskötetét, amit különösen a fiataloknak ajánlanék figyelmébe, ha nehezen találnának válaszokat szélsőséges, nehéz helyzetekben. Ajándékaim közül még olvasom az év legviccesebb könyvét, *Jonas Jonasson* Gyilkos-Anders és barátai (meg akik nem azok), ami nagyon jó kikapcsolódás ezekben a napokban.

/Forrás: <http://www.baon.hu/bacs-kiskun/kultura/uj-arc-at-mutatja-a-konyvtar-646006/>

(F. Iné)

Az Év Levéltári Kiadványa 2015

Örömmel tudatjuk, hogy az Ybl Miklós Virtuális Archívumunk az Év Levéltári Kiadványa 2015 pályázaton első helyezést ért el a Levéltári adatbázisok kategóriában. Az archívumot *Dr. Sisa József* az *MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézete* intézeti igazgatója méltatta. *Géra Eleonóra Erzsébet – Oross András – Simon Katalin*: Buda város tanácsülési jegyzőkönyveinek regesztái, 1699–1703 című kiadványunk pedig harmadik helyezést ért el a Levéltári szakmai kiadványok kategóriában. A díjátadásra 2016. január 28-án került sor az *Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában*.

/Forrás: http://bparchiv.hu/id-2288-az_ev_leveltari_kiadvanya_2015.html

(F. Iné)

Nem fog rajtunk a XXI. század, nem csökken a könyvtárak látogatottsága

Hiába a digitális forradalom, a könyvtárak látogatottsága nem csökkent az utóbbi években, derül ki a *Magyar Idők* által budapesti intézmények megkérdezésével készített körkérből, amely a lapban jelent meg.

A cikk szerint a jelenségben szerepet játszik, hogy a könyvtárak alkalmazkodtak az új felhasználói igényekhez, így már nem csak helyhez kötött szolgáltatásokkal várják az olvasókat.

A lapnak *Dippold Péter*, a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) Központi Könyvtárának* igazgatója elmondta: a beiratkozottak körében – vagyis azok között, akik kölcsönzésre jogosultak – a felsőoktatásban tanulók és a középiskolások száma jelentősen nőtt, 2010-ben körülbelül 23 ezer egyetemistát és főiskolai hallgatót tartottak számon, ugyanez a szám tavaly már közel 30 ezer volt. A regisztráltak – vagyis akik helyben olvasásra jogosultak – száma is nőtt: 2004-ben még körülbelül 16 ezer volt, 2010-ben már több mint 28 ezer, tavaly pedig meghaladta a 34 ezret.

A *Magyar Tudományos Akadémia (MTA)* könyvtárát is egyre többen használják: tavaly összesen 6870 felhasználójuk volt, ami 39 százalékkal több, mint 2010-ben. Az adatok alapján a látogatók 40

százaléka egyetemista vagy doktori képzésben részt vevő hallgató, 60 százaléka pedig akadémikus, egyetemi oktató és kutató.

A könyvtárlátogatások száma az *Országgyűlési Könyvtár* esetében is növekedett: míg 2010-ben 17 647, addig tavaly már összesen 22 722 esetben keresték fel az intézményt. Itt a látogatók 70 százaléka 18 év feletti fiatal, ezen belül is elsősorban egyetemi hallgató.

/Forrás: <http://24.hu/kultura/2016/03/07/nem-fog-rajtunk-a-xxi-szazad-nem-csokken-a-konyvtarak-latogatottsaga/>

Már rég elesett az NKA

Fekete György január elsejével részben átvette az irányítást a *Nemzeti Kulturális Alapnál* (NKA). Ám cikkünkéből kiderül, eddig sem volt minden fenékg tejfel.

Hiába a szakmai tiltakozás, a tavaly hozott NKA-törvénymódosítás nem változott, sőt az év utolsó napjaiban megjelent a végrehajtási utasítás is. Így semmi akadály, hogy Fekete Györgynek, a *Magyar Művészeti Akadémia* (MMA) elnökének emberei átvegyék a hatalmat a legnagyobb mecénás szervezetnél, a Nemzeti Kulturális Alapnál. A törvény szerint ezentúl az alap alelnökét csak az MMA elnökének, Fekete Györgynek a jóváhagyásával nevezheti ki a miniszter. Az alap mostani elnöke, *Doncsev András* kitölti a mandátumát, de nincs is kifogása vele szemben Feketének, hiszen ő volt az, aki végrehajtotta az MMA-val való fúziót, ha talán nem is jószántából, de mindenképpen fegyelmezetten. Az operatív irányító alelnök személye tehát kontinuitást jelent, ám az NKA irányító szerve, többek között a forrásokat a kollégiumok között felosztó Bizottság teljesen lecserélődik, ugyanis ennek a grémiumnak a harmadát már a Magyar Művészeti Akadémia adja, további harmadát a miniszter - saját hatáskörben, illetve az érintett szakmai szervezetek javaslata alapján - nevezi ki.

Az NKA-tól kapott információk alapján a Bizottság valószínűleg tél végére áll össze. Ezzel párhuzamosan alapjaiban változik meg az NKA kollégiumi struktúrája is, amit elvben 2016. január 1-ig kellett volna létrehozni. Ám az NKA honlapján ennek semmi nyoma, így ma még azt sem lehet tudni, pontosan milyen állandó szakmai kollégiumok lesznek. Hiszen ezeket majd – természetesen az MMA elnökének jóváhagyását követően – Balog

Zoltán, emberi erőforrás miniszter fogja rendeleti úton létrehívni. Annyi bizonyos, hogy „az irodalmi, a zenei, a képző- az ipar- és tervezőművészeti, valamint az építészeti, továbbá a fotó-, a film-az előadó-, a népművészeti tematikájú”, tehát a művészeti kollégiumok esetében a tagok egyharmadát az MMA fogja jelölni. További egyharmadot a miniszter saját hatáskörben nevez ki, és csak a maradék egyharmadot jelölhetik a szakmai szervezetek. Így tehát a jelenlegi hatalom, és annak kapcsolt része, az MMA a mecénás szervezet minden döntésében kétharmados fölényben lesz.

Változás az is, hogy a jövőben nem lesz folyóirat kollégium, hanem az egyes folyóiratok támogatásáról az illetékes szakmai kuratórium dönt, így például az irodalmi lapokról a Szépirodalmi, a Színháziakról a Színház- és Táncművészeti Kollégium. Épp a változások miatt nem írta ki tavaly a Folyóirat Kollégium mintegy negyven kiemelt művészeti lapot – köztük van az *Alföld*, *Filmvilág*, *Jelenkor*, *Balkon*, *Forrás*, *Kortárs*, 2000, *Muzsika*, *Színház*, *Új Művészet*, *Nagyvilág* és a *Tiszatáj* - érintő három éves pályázatokat, hiába kérte ezt Kollár Árpád a kollégium vezetője, és nyílt levélben számos lap főszerkesztője. Pedig a kiszámíthatóságot, tervezhetőséget jelentő három éves periódus a szakma egészének támogatásával találkozott.

Ám egy éves finanszírozási pályázatok sem jelentek meg, hanem a múlt évi maradvány pénzből átmeneti időre, január-februárra gyorsan kiírtak egy pályázatot, amit el is bíráltak decemberben, így az év elején még megjelenhetnek a patinás lapok. A tiltakozások hatására aztán december 22-én a szükséges éves összeg mintegy feléről, összesen 350 millió forrónál szóló pályázat is megjelent, ezzel a lapok nyár végéig kihúzzhatják, s ha minden jól megy, az ígérek szerint tavasszal már kiírják az új kollégiumok az év hátralévő részére szóló pályázatokat. Egy a bökkenő, hogy a december 22-én kiírt pályázat beadási határideje február 4. Ennek az az oka, hogy addigra összeállnak az új kuratóriumok, amik majd elbírálják az egyes folyóiratok támogatását. Csakhogy, a bírálat, a szerződéskötés, és az utalás is igénybe vesz legalább 3 hónapot, így csak májusban juthatnak hozzá a pénzükhöz a folyóiratok.

Az NKA döntéseinek nemcsak lassúsága, hanem szakmaiatlansága váltotta ki az utóbbi időben a legtöbb bírálatot. Ebben élen járt az *NKA Színház- és Táncművészeti Kollégiuma*. Nyáron például hat színházi altémában meghirdetett pályázatán ötben

nyert a *Pesti Magyar Színház* is, összesen 10 millió forint értékben. A december elsején kiírt, és 14-én elbírált meghívásos pályázaton további 8 milliót nyert a Pesti Magyar Színház az „Akadálymentesítés az előadó-művészet területein” című konferencia megrendezésre. A kollégium elnöke a Pesti Magyar Színház igazgatója, *Zalán János*. Ugyanezen a meghívásos pályázaton 40 millió forintot nyert a *Magyar Teátrumi Társaság* a színházművészet fiatalok közötti népszerűsítésére.

A kollégium tagja *Nagy Viktor*, a Magyar Teátrumi Társaság alelnöke, és *Szabó László*, a Magyar Teátrumi Társaság titkára. Ugyancsak 40 milliót kaphat *Vidnyánszky Attila* egykori műhelye, a Csonkai Színház „a vidéki operajátszás művészi színvonalának emelésre, és társadalmi megbecsülésnek növelésre”. A *Magyar Madagaszkári Emléktársaság*, melynek társelnöke *Szócs Géza*, 12,6 milliót kapott „A Benyovszky munkacímű új musical bemutatásának előkészítésére”. Ezenkívül a Magyar Nemzeti Táncegyüttes kapott 3,5 millió forintot „az 1956-os forradalom 60. évfordulója tiszteletére tervezett új produkciója létrehozása” és ugyanennyivel erdélyi turnéjukat is megtámogatja

az a kuratórium, melynek *Zsuráfszky Zoltán*, az együttes művészeti vezetője is tagja. 5 milliót kapott a *Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft.* „Kőszínházak és színházi társulatok előadásainak bemutatása a pécsi Zsolnay Színházban” című projektre, a kollégium tagja *Vincze Balázs*, a *Pécsi Balett* igazgatója, aki tavaly a pécsi Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. ügyvezetői posztját is megkapta. 10 milliót kapott a *Pécsi Nemzeti Színház* a *X. Pécsi Nemzetközi Táncfalalkozó* megvalósítására.

Egyedi pályázaton nyert 1,5 millió forint *Bozsi Yvette Társulata*, az együttes névadója tagja a kollégiumnak. Az egyébként sem szűkölködő *Nemzeti Színháznak* is jutott pénz, 5,5 milliót ért meg színművészeti képzés fejlesztésére beadott pályázatuk, és 1 milliót költhetnek középiskolásoknak szánt vetélkedőre

/Forrás: <http://nepszava.hu/cikk/1081651-mar-reg-elesett-az-nka/>

(F. Iné)

E számunk megjelenését önkéntes munkájával segítette:

Berke Barnabásné
Burmeister Erzsébet
Fonyó Istvánné
Görögh Edit
Hegyközi Ilona
Kőpataki Krisztina
Lendvay Miklós
Pomogáts Béla
Racsko Réka

Nyitott Napok

MEGHÍVÓ

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Könyvtár- és Információtudományi Intézete (ELTE BTK KITI)
a 2015/2016. tanév tavaszi félévétől kezdődően újraindítja
a *Nyitott Napok* előadásorozatot.

A Nyitott Napokat az ELTE BTK KITI Könyvtártudományi Tanszékének egykori vezetője, Voít Krisztina alapította 1995 októberében, aki a következőkben fogalmazta meg a nyilvános előadásfolyam küldetését: „*A sorozat célja kettős: egyfelől az egyetemi hallgatóság számára szeretnénk olyan szakmai ismereteket nyújtani, amelyek kiegészítik és tovább bővítik a tanteremben szereplő stúdiumok adata tudásanyagot, másfelől a könyvtáros szakma számára felkínálni [...] tájékoztatói lehetőségeket.*” Hosszú szünet után ennek szellemében indul újra a Nyitott Napok.

A rendezvény helyszíne

az ELTE BTK KITI tanterme (1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8., mfszt. 6.)

A rendezvény időpontja

a szorgalmi időszak minden hónapjának egy-egy szerda délutánja, mindig 17:00 órai kezdettel

A 2015/2016. tanév tavaszi szemeszterének programja

Február 24.

Kiszl Péter intézetigazgató *köszöntője*

Megemlékezés Voít Krisztináról

Barátné Hajdu Ágnes és Kiszl Péter (ELTE BTK KITI), Poprády Géza (OSZK)

A könyvtáros és orvostudós Semmelweis

Gazda István (Magyar Tudománytörténeti Intézet)

Március 9.

A zágoni parókia könyvtára

S. Sárdi Margit (ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszék)

Április 20.

„Papyrusz-stílus” a középkori könyvfestészetben. Egy családregény hagyományozódás-történeti konzekvenciái
Boreczky Anna (MTA-OSZK Res Libraria Hungariae Kutatócsoport)

Május 11.

Egy kevésbé ismert közép-európai Habsburg-kódexsorozat magyarországi vonatkozásai.

A Szent Korona legkorábbi ábrázolásai a 16. században

Pálffy Géza (MTA BTK Történettudományi Intézet)

A kb. 50–60 perces, nyilvános előadások végén lehetőség nyílik kérdésekre, vitára.

A részvételhez előzetes regisztráció szükséges: <http://lis.elte.hu/reg>

A rendezvény honlapja: <http://lis.elte.hu/nyitottnapok>

